

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Ανάλυση των εξαγωγών των ελληνικών χελιών στην αγορά της Ε.Ε.»

Αγγελική Παπακωνσταντίνου

ΒΟΛΟΣ 2017

«Ανάλυση των εξαγωγών των ελληνικών χελιών στην αγορά της Ε.Ε.»

Διμελής Εξεταστική Επιτροπή :

- 1. Κωνσταντίνος Πολύμερος,** Αναπληρωτής Καθηγητής - Εμπορία και Πολιτική Αγροτικών και Αλιευτικών Προϊόντων, Τμήμα Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ***Επιβλέπων.***
- 2. Παναγιώτα Παναγιωτάκη,** Αναπληρώτρια Καθηγήτρια - Υδατοκαλλιέργειες, Τμήμα Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ***Μέλος.***

Στην οικογένειά μου και σε κάποιο ξεχωριστό πρόσωπο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν στο να φέρω εις πέρας την παρούσα Προπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον Επιβλέποντα της εργασίας αυτής, κο Πολύμερο Κωνσταντίνο για την πολύτιμη βοήθειά του και τη διαρκή υποστήριξή του, τόσο κατά τη διάρκεια της έρευνας όσο και κατά τη συγγραφή της παρούσας εργασίας, καθώς και το μέλος της εξεταστικής επιτροπής μου, την κα Παναγιωτάκη Παναγιώτα, για τις χρήσιμες συμβουλές της και την καθοδήγησή της καθ' όλα τα στάδια διεκπεραίωσης της εργασίας μου. Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την κα Οικονόμου Αθηνά για την άμεση και ανιδιοτελή βοήθειά της, όσον αφορά την επίλυση ορισμένων αποριών που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της εργασίας, καθώς επίσης και τους φίλους μου και την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράστασή τους κατά τη διάρκεια της εργασίας. Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου που με στήριξε οικονομικά και ηθικά, καθ' όλα τα φοιτητικά μου έτη και προπάντων έδειξε κατανόηση και ανοχή καθ' όλο το διάστημα των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βασικός σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας είναι η διερεύνηση της εξέλιξης των εξαγωγών των ελληνικών χελιών στην αγορά της Ε.Ε.-28 για τα τελευταία 15 έτη. Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι διαμορφώνονται ως εξής: i) εντοπισμός των κυριότερων εισαγωγικών χωρών για τις ελληνικές εξαγωγές χελιών, ii) εντοπισμός των κυριότερων εξαγωγικών χωρών στις κυριότερες εισαγωγικές, για τις ελληνικές εξαγωγές, χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος, iii) εκτίμηση του βαθμού ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών στις κυριότερες εισαγωγικές αγορές των ελληνικών χελιών. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την Eurostat για τη χρονική περίοδο 2000 έως 2015 και αφορούν στα νωπά και επεξεργασμένα χέλια και στη συνέχεια αναλύθηκαν με τη βοήθεια του δείκτη του Συγκριτικού Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, RXCA (Revealed Export Competitive Advantage), σύμφωνα με την ακόλουθη σχέση:

$$RXCA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_i X_{ij} \right) / \left(\sum_j X_{ij} / \sum_{ij} X_{ij} \right) \quad (1)$$

Όπου: X=Αξίες εξαγωγών, i= Χώρα, j= Προϊόν

Η τιμή του δείκτη κυμαίνεται από το μηδέν έως το άπειρο. Μια τιμή μικρότερη της μονάδας φανερώνει έλλειψη ανταγωνιστικότητας, ενώ τιμές μεγαλύτερες της μονάδας υποδηλώνουν ότι το υπό μελέτη προϊόν διαθέτει εξαγωγικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Συνοπτικά, από τα ευρήματα προέκυψε ότι η Γαλλία και η Ισπανία συνιστούν τις περισσότερο ανταγωνιστικές χώρες για την Ελλάδα. Ειδικά η Ισπανία, λόγω των υψηλών θετικών μεταβολών που εμφανίζει, αποτελεί ενδεχόμενη μελλοντική απειλή για τις ελληνικές εξαγωγές κυρίως στις αγορές της Ιταλίας και της Γερμανίας. Συνεπώς, η περαιτέρω διεξαγωγή έρευνας για τον εντοπισμό των ιδιοτεροτήτων των δύο αυτών

εισαγωγικών χωρών, σε επίπεδο διερεύνησης της δομής, της συμπεριφοράς και της αποτελεσματικότητας, θα μπορούσε ενδεχομένως να βελτιώσει την πληροφόρηση της εν λόγω αγοράς, ενδυναμώνοντας έτσι την ανταγωνιστική θέση των ελληνικών εξαγωγών χελιών, στις εν λόγω αγορές.

Λέξεις Κλειδιά: ελληνικές εξαγωγές, χέλι, ανταγωνιστικότητα, Ε.Ε-28

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1. Γενικά	1
1.2. Σκοπός	3
1.3. Στόχοι.....	3
1.4. Παγκόσμια και ελληνική παραγωγή.....	3
1.5. Αγορά και εμπόριο.....	6
2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ	8
2.1. Μερίδιο αγοράς.....	8
2.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων με τη χρήση δεικτών.....	9
3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	13
3.1. Κυριότερες εισαγωγικές χώρες ελληνικών χελιών	13
3.2. Κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών της Ε.Ε.-28.....	15
3.3. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών χελιών	16
3.3.1. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Ιταλίας.....	17
3.3.2. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Ολλανδίας.....	20
3.3.3. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Δανίας	23
3.3.4. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Γερμανίας.....	26
3.3.5. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά του Ην. Βασιλείου.....	29
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	32
5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	35
5.1. Έντυπη βιβλιογραφία.....	35

5.1.1. Ελληνική βιβλιογραφία	35
5.1.2. Ξένη βιβλιογραφία.....	35
5.2. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία.....	36
6. ABSTRACT	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	1

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

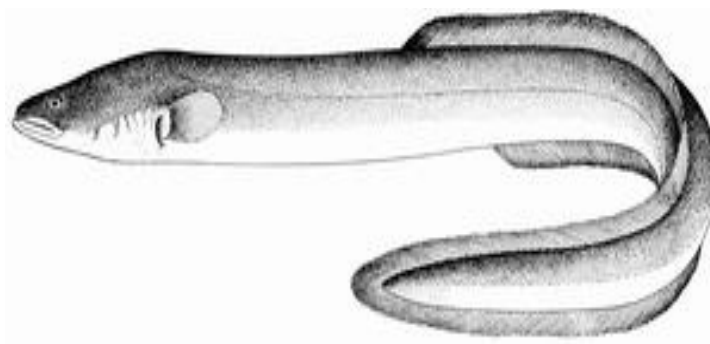
1.1. Γενικά

Τα χέλια είναι αρπακτικά ψάρια της τάξης Εγγελυόμορφα και το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν στρέφεται τόσο γύρω από τη μορφολογία του σώματός τους όσο και από τον τρόπο αναπαραγωγής τους, ο οποίος δεν είναι ακόμη πλήρως γνωστός. Η μορφολογία τους συνοψίζεται στο επίμηκες σώμα τους που μοιάζει με φίδι, στην απουσία κοιλιακών πτερυγίων και τέλος, σε ορισμένα είδη, στην απουσία ακόμη και των θωρακικών πτερυγίων. Τα ραχιαία και τα εδρικά πτερύγια είναι ενωμένα σχηματίζοντας μία ενιαία κορδέλα κατά μήκος μεγάλου μέρους του σώματός τους που καταλήγει σε ένα ψευδο-ουραίο πτερύγιο. Ο χρωματισμός τους ποικίλλει, ανάλογα με το είδος, από γκρι-μαύρο, καφέ-πράσινο έως και ανοιχτό γκρι.

Ο πρώτος που μελέτησε το χέλι ήταν ο Αριστοτέλης ο οποίος δήλωνε ότι γεννιούνται από «σκουλήκια της Γης», χωρίς να είναι αναγκαία η γονιμοποίηση. Για αρκετό καιρό, κανένας δεν μπορούσε να αποδείξει ότι ο Αριστοτέλης είχε λάθος άποψη, ώσπου ο Ιταλός Carlo Mondini, το 1777, βρήκε τις γονάδες τους και απέδειξε ότι το χέλι ήταν τελικά ψάρι (Καλτσώνης 2009).

Ως προς την ηθολογία της διατροφής τους και γενικότερα της διαβίωσής τους, τα περισσότερα χέλια ζουν στον ωκεανό, σε ρηχά κυρίως νερά, όντας χωμένα στην άμμο, τη λάσπη ή ανάμεσα σε βράχια. Τα περισσότερα χέλια είναι νυκτόβια και σπάνια μπορούν να παρατηρηθούν. Βέβαια, υπάρχουν και αρκετές εξαιρέσεις, όπως το ευρωπαϊκό χέλι (*Anguilla anguilla*) το οποίο ζει σε ποτάμια μέχρι την αναπαραγωγική ηλικία, όποτε και μεταναστεύει στην ανοιχτή θάλασσα και συγκεκριμένα στη θάλασσα των Σαργασσών. Εκεί αποκλειστικά λαμβάνει χώρα η φυσική

αναπαραγωγή χελιών και για λόγους τοποθεσίας και παρατήρησης δεν έχει καταστεί δυνατή ακόμη, η γνώση της αναπαραγωγικής τους διαδικασίας. Είναι γνωστό ότι τα νεαρά χέλια φθάνουν στην Ευρώπη με το ρεύμα του Κόλπου, απ' όπου αιχμαλωτίζονται ώστε να εισαχθούν σε κάποια μονάδα εκτροφής. Στις παρακάτω εικόνες, παρατηρείται το χαρακτηριστικό σχήμα σώματος του χελιού, τόσο στην εικονογραφία, όσο και στο φυσικό του περιβάλλον (Εικ. 1 και 2):

Εικόνα 1. Το χέλι σε εικονογραφία. Πηγή: FAO.

Εικόνα 2. Το χέλι στο φυσικό του περιβάλλον. Πηγή: FishBase.

1.2. Σκοπός

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και η ανάλυση της εξέλιξης των εξαγωγών των ελληνικών χελιών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα τελευταία 16 χρόνια.

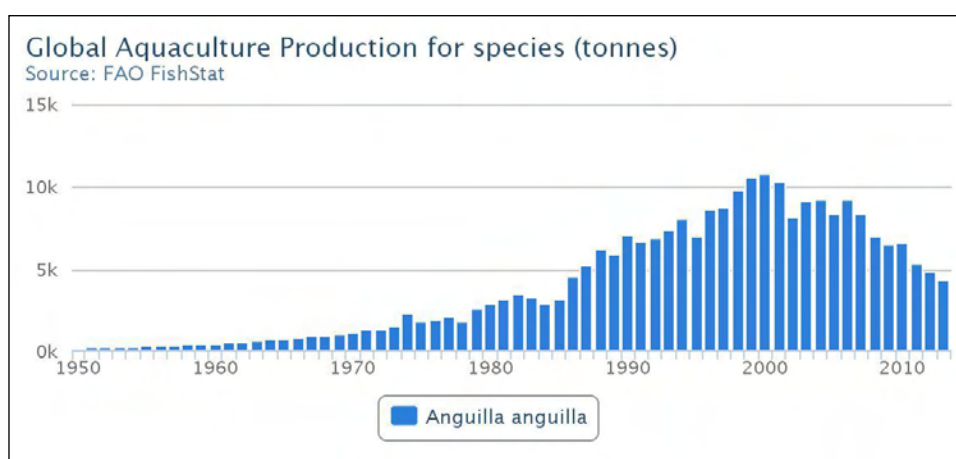
1.3. Στόχοι

Οι επιμέρους στόχοι της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας εξειδικεύονται ως ακολούθως: i) διερεύνηση της παραγωγής χελιού σε εθνικό επίπεδο, ii) διερεύνηση των συνολικών εξαγωγών του ελληνικού χελιού στην αγορά των E.E. -28 iii) εντοπισμός κυριότερων εισαγωγικών χωρών σε επίπεδο E.E. -28, iv) εντοπισμός κυριότερων εισαγωγικών χωρών για τις ελληνικές εξαγωγές χελιού, v) εντοπισμός κυριότερων εξαγωγικών χωρών στις κυριότερες εισαγωγικές, για τις ελληνικές εξαγωγές, χώρες της E.E και vi) ανάλυση των μεριδίων αγοράς των κυριότερων ανταγωνιστικών χωρών της Ελλάδας σε επίπεδο E.E., ώστε να διερευνηθεί ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των χωρών αυτών στις εκάστοτε αγορές-στόχους.

1.4. Παγκόσμια και ελληνική παραγωγή

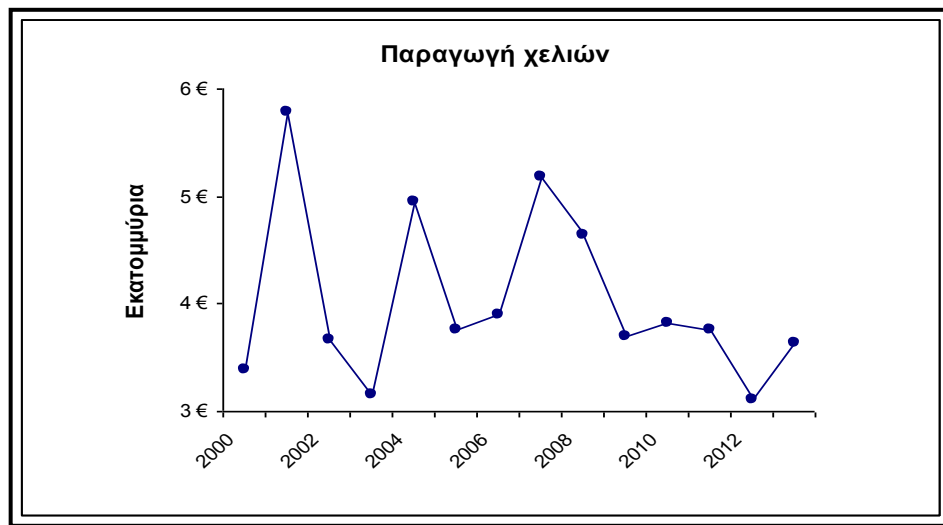
Η παγκόσμια παραγωγή χελιών παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία 60 χρόνια, με ιδιαίτερα αυξημένη παραγωγή κατά τα έτη 1970 έως το 2000, ωστόσο τις τελευταίες δύο δεκαετίες παρουσιάζει μείωση και ιδιαίτερα από το 2008 και μετά. Μέχρι το 2002, οι τρεις κορυφαίες χώρες

παραγωγής ευρωπαϊκών χελιών στον κόσμο ήταν η Ολλανδία, η Ιταλία και η Δανία. Σημαντικές ποσότητες όμως, καλλιεργούμενων χελιών, προσφέρουν και η Ισπανία, η Ελλάδα, η Σουηδία και η Γερμανία (FAO, 2016). Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται η παγκόσμια παραγωγή ευρωπαϊκού χελιού που προέρχεται από υδατοκαλλιέργειες, σε βάθος 65 ετών (Εικ. 3):

Εικόνα 3. Παγκόσμια παραγωγή ευρωπαϊκού χελιού (*Anguilla anguilla*) από υδατοκαλλιέργειες (έως το 2014). Πηγή: FAO.

Όσον αφορά την ελληνική παραγωγή χελιών, παρουσιάζει μείωση τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η μεγαλύτερη παραγωγή που έχει επιτευχθεί στη χώρα μας, σε βάθος 14 ετών ήταν το 2003 που παράχθηκαν περίπου 544 τόνοι, ενώ η μικρότερη ήταν το 2013 (περίπου 250 τόνοι). Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται η εξέλιξη της ποσότητας (τόννοι) παραγωγής των ελληνικών χελιών από το 2000 έως το 2014 (Σχ. 1):

Σχήμα 1. Αξία παραγωγής ελληνικών χελιών (σε ευρώ). Πηγή: Elstat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Αν και η Ελλάδα έχει σχετικά μικρή τετραγωνική επιφάνεια (131.940 km²) είναι μία ευλογημένη χώρα και διαθέτει μια εκτεταμένη ακτογραμμή μήκους 15.000 χιλιομέτρων που χαρακτηρίζεται από ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες και που θα μπορούσε να υποστηρίξει την ανάπτυξη θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, η οποία έχει εξελιχθεί σε έναν από τους περισσότερο αναπτυσσόμενους τομείς κατά την τελευταία δεκαετία. Η ολοένα αυξανόμενη σημασία της υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα, οφείλεται στους ακόλουθους παράγοντες: α) στη μείωση των αλιευόμενων ειδών λόγω της ρύπανσης των υδάτων, της υπεραλίευσης και του αυξανόμενου κόστους των καυσίμων, β) στην εντυπωσιακή ανάπτυξη της γεωργικής τεχνολογίας μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και γ) στη λύση-κλειδί ότι η υδατοκαλλιέργεια τείνει να ανταποκρίνεται στην αυξανόμενη ζήτηση των αλιευμάτων (Οικονομίου & Polymeros 2015). Γενικότερα, οι υδατοκαλλιέργειες αποτελούν έναν από τους περισσότερο ανερχόμενους κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής (Καραγκούνης 2010) γεγονός αρκετά ελπιδοφόρο τόσο για τις ελληνικές όσο και για τις παγκόσμιες εκτροφές ιχθυηρών.

1.5. Αγορά και εμπόριο

Η κατά κεφαλήν κατανάλωση ψαριών αυξήθηκε από 9,9 kg τη δεκαετία του 1960 σε 19,2 kg το 2012. Αυτή η αξιοθαύμαστη αύξηση οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες, με σημαντικότερους την αύξηση του πληθυσμού, την αύξηση των εισοδημάτων και την αστικοποίηση σε συνδυασμό με την τεράστια διεύρυνση της παραγωγής ιχθυοαποθεμάτων και την δημιουργία καναλιών προώθησής τους (Κοντογιάννης 2016).

Τα χέλια έχουν μεγάλη εμπορική σημασία, τόσο στον οικονομικό τομέα όσο και στις υδατοκαλλιέργειες και την αλιεία αναψυχής. Πωλούνται σε δύο εύρη μεγεθών όταν πρόκειται για καπνιστά, είτε στα 120-180 g είτε στα 300-600 g. Επεξεργάζονται με εξειδικευμένες διεργασίες, εκ των οποίων η πιο γνωστή είναι η Ιαπωνική σπεσιαλιτέ “Kabayaki”. Η σπεσιαλιτέ αυτή, αφορά μία μορφή σερβιρίσματος, κατά την οποία τα χέλια των περίπου 150-200 g μαρινάρονται με σάλτσα που έχει ως βάση τη σόγια, περνιούνται σε σουβλάκια και έπειτα μαγειρεύονται στον ατμό ή στη σχάρα. Πάνω από το 90% της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής χελιών προορίζεται για αυτού του τύπου την κατανάλωση (FAO 2016).

Το χέλι, καταναλώνεται με διάφορους τρόπους και εντοπίζεται σε όλες τις κουζίνες. Στην ελληνική κουζίνα, που είναι ξακουστή για τις νόστιμες συνταγές και για τα αγνά και υγιεινά υλικά που χρησιμοποιεί, τα ψάρια και τα θαλασσινά κατέχουν εξέχουσα θέση. Οι αρχαίοι Έλληνες αγαπούσαν τα ψάρια και ιδιαίτερα τα χέλια.¹ Αξίζει, επομένως, να αναφερθούν μερικές πληροφορίες σχετικά με την μορφή εμφάνισης του χελιού στα διάφορα ευρωπαϊκά πιάτα και για το κατά πόσο τα χέλια συμμετέχουν στις διατροφικές συνήθειες των πολιτισμών αυτών. Στην ιταλική

κουζίνα, το χέλι συγκαταλέγεται σε πολλές γκουρμέ και όχι μόνο, συνταγές και χαρίζει υπέροχη γεύση συνοδευόμενο με μία μεγάλη ποικιλία υλικών. Τα χέλια από την Valli di Comacchio, μια ελώδη ζώνη κατά μήκος της Αδριατικής ακτής, αποτελούν παραδοσιακό έδεσμα. Τέλος, στην Ιταλία το χέλι απολαμβάνεται ως παραδοσιακό πιάτο των Χριστουγέννων.² Πολλά ψάρια και θαλασσινά συγκαταλέγονται στην ολλανδική κουζίνα και ειδικά το σκουμπρί, το χέλι, τα μύδια και οι γαρίδες. Συγκεκριμένα, το καπνιστό χέλι κατέχει εξέχουσα θέση ανάμεσα στα γαστρονομικά προϊόντα της ολλανδικής κουζίνας.³ Όσον αφορά την Δανία, ψάρια και θαλασσινά συγκαταλέγονται σε κάθε πιάτο της κουζίνας αυτής. Το καπνιστό χέλι χρησιμοποιείται σε πολλά κυρίως πιάτα της δανέζικης κουζίνας, σε διάφορα κρύα πιάτα μπουφέ καθώς και σε σάντουιτς.⁴ Στην Γερμανία καταναλώνεται κυρίως το καπνιστό χέλι, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο καταναλώνεται κυρίως με τη μορφή σούσι ή στο παραδοσιακό fish and chips.

2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Τα στοιχεία της παρούσας εργασίας, αντλήθηκαν από την ηλεκτρονική βάση της Eurostat για τη χρονική περίοδο 2000 έως 2016 και αφορούν στα νωπά και επεξεργασμένα χέλια. Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω σχέσεις του μεριδίου αγοράς και του δείκτη του Συγκριτικού Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, RXCA (Revealed Export Competitive Advantage).

2.1. Μερίδιο αγοράς

Το μερίδιο αγοράς είναι το μέτρο του σχετικού μεγέθους μιας επιχείρησης συγκεκριμένου τομέα δραστηριότητας ή αγοράς, ως προς το σύνολο της παραγωγής, των πωλήσεων ή της παραγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων αυτού του τομέα δραστηριότητας ή αυτής της αγοράς. Στον τομέα του ανταγωνισμού, τα μερίδια αγοράς αποτελούν σημαντικό δείκτη για την ύπαρξη ισχύος στην αγορά. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο το μερίδιο αγοράς σε απόλυτους όρους, αλλά πρέπει και να συγκρίνεται το μερίδιο αυτό με εκείνο των ανταγωνιστών.

Στην παρούσα εργασία, η εύρεση των μεριδίων επιτεύχθηκε με τη τον δείκτη του Εξαγωγικού Μεριδίου Αγοράς, EMS (Export Market Share) ο οποίος ορίζεται ως εξής με την ακόλουθη σχέση:

$$EMS_{ij} = \left(\frac{X_{ij}}{\sum X_{ij}} \right) * 100$$

Όπου:

X : Αξία εξαγωγών

i: Χώρα

j: Προϊόν

2.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων με τη χρήση δεικτών

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία διάφοροι δείκτες έχουν χρησιμοποιηθεί από πολλούς ερευνητές για την διερεύνηση του βαθμού ανταγωνιστικότητας των εθνικών οικονομιών, σε διάφορους τομείς και προϊόντα της βιομηχανίας. Σύμφωνα με τον Balassa (1965), τον Lee J. (1995), τους Havrila & Gunawardana (2003) και τους Polymeros et al. (2005), ο δείκτης RCA έχει χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει το εάν ή όχι μια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα μέσα σε ένα συγκεκριμένο βιομηχανικό τομέα ή ένα προϊόν, χωρίς να αναλύονται οι κύριες πηγές αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Σύμφωνα με τον Porter (1998), το επίπεδο του ανταγωνισμού ενός τομέα σε μια συγκεκριμένη αγορά εξαρτάται από τους εξής πέντε βασικούς παράγοντες: α) τον αριθμό των νεοεισερχομένων, β) την ύπαρξη υποκατάστατων προϊόντων, γ) τη διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών, δ) τη διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών και ε) τον ανταγωνισμό μεταξύ των υφιστάμενων επιχειρήσεων στην αγορά.

Η μέθοδος ανάλυσης συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι ένα χρήσιμο εργαλείο της οικονομίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να συγκρίνει το σχετικό κόστος παραγωγής και την

αναγνώριση των ειδών και των αγορών με μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας. Οι δύο διαφορετικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται συνήθως για την μέθοδο συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι: το Κόστος Εγχώριων Πόρων (DRC) και η μέθοδος Σχετικού Συγκριτικού Πλεονεκτήματος (RCA). Η μέθοδος Σχετικού Συγκριτικού Πλεονεκτήματος (RCA) είναι πιο περιγραφική και παρ' όλο που έχει μικρότερες προγνωστικές δυνατότητες από τη DRC προσέγγιση, έχει συνήθως περισσότερο διαθέσιμα τα απαιτούμενα δεδομένα.⁵

Στην παρούσα εργασία, για την ανάλυση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, RXCA (Relative Export Competitive Advantage). Ωστόσο, αξίζει να αναφερθούν οι τρεις δείκτες που έχει ορίσει ο Vollrath για την ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος, οι οποίοι διαμορφώνονται ως εξής ακολούθως:

1) Δείκτης του Σχετικού Εξαγωγικού Πλεονεκτήματος, RXA (Relative Export Advantage)

$$RXA_{ij} = \left(\frac{\frac{X_{ij}}{X_{ik}}}{\frac{X_{nj}}{X_{nk}}} \right)$$

2) Δείκτης του Σχετικού Εισαγωγικού Πλεονεκτήματος, RMA (Relative Import Advantage) και

$$RMA_{ij} = \left(\frac{\frac{M_{ij}}{M_{ik}}}{\frac{M_{nj}}{M_{nk}}} \right)$$

3) Δείκτης του Σχετικού Εμπορικού Πλεονεκτήματος, RTA (Relative Trade Advantage)

$$RTA_{ij} = \frac{\frac{X_{ij}}{X_{ik}}}{\frac{X_{nj}}{X_{nk}}} - \frac{\frac{M_{ij}}{M_{ik}}}{\frac{M_{nj}}{M_{nk}}} = RXA_{ij} - RMA_{ij}$$

Όπου:

i: η υπό μελέτη χώρα

j: το υπό μελέτη προϊόν

X_{ij}: οι εξαγωγές της χώρας i για το προϊόν j

X_{ik}: οι συνολικές εξαγωγές της χώρας i για τα υπόλοιπα προϊόντα

X_{nj}: οι εξαγωγές των υπόλοιπων χωρών για το προϊόν j

X_{nk}: οι συνολικές εξαγωγές των υπόλοιπων χωρών για τα υπόλοιπα προϊόντα

M_{ij}: οι εισαγωγές της χώρας i για το προϊόν j

M_{ik}: οι συνολικές εισαγωγές της χώρας i για τα υπόλοιπα προϊόντα

M_{nj}: οι εισαγωγές των υπόλοιπων χωρών για το προϊόν j

M_{nk}: οι συνολικές εισαγωγές των υπόλοιπων χωρών για τα υπόλοιπα προϊόντα

Κατά τον Vollrath οι θετικές τιμές RXA_{ij}, RMA_{ij} και RTA_{ij} εκφράζουν συγκριτικό πλεονέκτημα, ενώ οι αρνητικές τιμές εκφράζουν συγκριτικό μειονέκτημα. (Havrila and Gunawardana (2003); Polymeros et al. (2004). Οι δείκτες του Vollrath επιτρέπουν την διάκριση ενός προϊόντος και μίας χώρας σε σχέση με το υπόλοιπο των προϊόντων και των χωρών, βοηθώντας στην αποφυγή διπλής καταμέτρησης στην διεθνή αγορά (Havrila & Gunawardana 2003).

Όπως προαναφέρθηκε, στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης του Συγκριτικού Εξαγωγικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος, RXCA (Revealed Export Competitive Advantage), ο οποίος περιγράφεται σύμφωνα με την ακόλουθη σχέση:

$$RXCA_{ij} = \left(X_{ij} / \sum_i X_{ij} \right) / \left(\sum_j X_{ij} / \sum_{ij} X_{ij} \right) \quad (1)$$

Όπου:

X=Αξίες εξαγωγών,

i= Χώρα,

j= Προϊόν

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Για να διερευνηθούν οι προοπτικές των ελληνικών εξαγωγών όσον αφορά τα χέλια, πρέπει πρώτα να εντοπιστούν οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες των ελληνικών χελιών σε επίπεδο Ε.Ε. -28, στη συνέχεια οι κυριότερες εξαγωγικές χώρες στις παραπάνω αγορές-στόχους και τέλος, να γίνει σύγκριση των εξαγωγών αυτών των χωρών με αυτές της Ελλάδος, σε κάθε αγορά-στόχο.

3.1. Κυριότερες εισαγωγικές χώρες ελληνικών χελιών

Από τα αποτελέσματα βρέθηκε ότι οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες ελληνικών χελιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση -28 είναι η Ιταλία, η Ολλανδία, η Δανία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται αναλυτικά για κάθε έτος οι αξίες εξαγωγών των ελληνικών χελιών στις κυριότερες, για τις ελληνικές εξαγωγές, εισαγωγικές χώρες της Ε.Ε. -28 (Πιν. 1):

Πίνακας 1. Αξίες εξαγωγών ελληνικών χελιών στις κυριότερες εισαγωγικές της Ε.Ε. -28 (σε €). Πηγή: Eurostat.

ΕΤΟΣ	ΙΤΑΛΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΔΑΝΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	63.284	81.073	0	17.737	0	162.094
2001	349.056	84.104	156.215	682	0	590.057
2002	145.743	0	0	21.442	0	167.185
2003	613.834	133.463	0	590	704	748.591
2004	474.027	321.338	53.438	12.511	35.933	897.247
2005	776.785	238.447	0	100.485	0	1.115.717

2006	703.377	11.356	0	0	0	714.733
2007	750.353	137.906	0	0	0	888.259
2008	197.251	0	0	0	0	197.251
2009	281.749	0	0	0	0	281.749
2010	13.190	0	0	0	0	13.190
2011	0	0	0	0	0	0
2012	98.779	36.186	0	0	20.640	155.605
2013	0	0	0	0	9.722	9.722
2014	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	4.467.428	1.043.873	209.653	153.447	66.999	5.941.400
Μέσος όρος (€)	262.790	61.404	12.333	9.026	3.941	349.494
Μέσος όρος (%)	75,19%	17,57%	3,53%	2,58%	1,13%	100%
Μεταβολή	-100,00%	-100,00%	-	-100,00%	-	-100,00%
Τυπική απόκλιση	291972,85	96154,80	39269,26	24550,81	9836,64	385583,36

Παρατηρείται ότι, η Ιταλία είναι η σημαντικότερη εισαγωγική χώρα των ελληνικών χελιών και μάλιστα από τις συνολικές ελληνικές εξαγωγές χελιών στην Ε.Ε. -28, το 75,19% εισάγεται από την Ιταλία (Πιν. 1). Σημαντική εισαγωγέας φαίνεται να είναι και η Ολλανδία, η οποία εισάγει το 17,57% των εξαγόμενων ελληνικών χελιών. Τέλος, ακολουθούν η Δανία, η Γερμανία και το Ηνωμένο βασίλειο με πολύ μικρότερα ποσοστά, αλλά σημαντική συνεισφορά στην απορρόφηση των ελληνικών εξαγόμενων χελιών (Πιν. 1).

Από την παρούσα έρευνα προέκυψε ότι, οι σημαντικότερες επιμέρους αγορές που εισάγουν τα ελληνικά χέλια είναι η Ιταλία, η Ολλανδία, η Δανία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Πιν. 1). Συνεπώς, οι χώρες αυτές διαφαίνεται ότι παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για περαιτέρω ανάλυση σε ότι αφορά τα μερίδια αγοράς και την ανταγωνιστική θέση των ελληνικών εξαγωγών. Για το λόγο αυτό οι χώρες αυτές επιλέχθηκαν, ώστε να διερευνηθεί ο βαθμός

ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών έναντι των υπόλοιπων κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28.

3.2. Κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών της Ε.Ε.-28.

Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι, οι κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε. - 28, οι οποίες κατατάσσονται με φθίνουσα σειρά συνολικής αξίας εξαγωγών είναι η Δανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Σουηδία, η Ολλανδία και η Ελλάδα. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι συνολικές αξίες εξαγωγών τους προς την αγορά της Ε.Ε. -28 καθώς και τα μερίδια αγοράς τους (Πιν. 2):

Πίνακας 2. Κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε. -28. Συνολικές αξίες εξαγωγών για τα έτη 2000 έως και 2016 (σε €). Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

ΕΕ-28		127.872.045	100%		
1	ΔΑΝΙΑ	49.459.970	38,68%	13	ΙΤΑΛΙΑ
2	ΓΑΛΛΙΑ	20.169.054	15,77%	14	ΙΡΛΑΝΔΙΑ
3	ΙΣΠΑΝΙΑ	17.120.052	13,39%	15	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ
4	ΣΟΥΗΔΙΑ	13.803.344	10,79%	16	ΛΕΤΟΝΙΑ
5	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	9.827.193	7,69%	17	ΤΣΕΧΙΑ
6	ΕΛΛΑΔΑ	5.897.195	4,61%	18	ΚΡΟΑΤΙΑ
7	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	4.468.564	3,49%	19	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ
8	ΕΣΘΟΝΙΑ	1.532.524	1,20%	20	ΑΥΣΤΡΙΑ
9	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.516.726	1,19%	21	ΟΥΓΓΑΡΙΑ
10	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.299.180	1,02%	22	ΣΛΟΒΕΝΙΑ
11	ΒΕΛΓΙΟ	1.231.451	0,96%	23	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
12	ΠΟΛΩΝΙΑ	658.031	0,51%		

Η Δανία είναι η κυριότερη εξαγωγική χώρα χελιών στην αγορά της Ε.Ε. -28. Η συνολική αξία εξαγόμενων χελιών της Δανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αγγίζει τα 49,5 εκατομμύρια ευρώ, με μερίδιο αγοράς γύρω στο 39%. Στην δεύτερη θέση βρίσκεται η Γαλλία, της οποίας η συνολική αξία εξαγωγών χελιών στην Ε.Ε.-28 ανέρχεται περίπου στα 20 εκατομμύρια ευρώ και το μερίδιο αγοράς της συμπληρώνει λιγότερο από το μισό της Δανίας, γύρω στο 16%. Η Ισπανία και η Σουηδία, εξαγουν χέλια με συνολικές αξίες γύρω στα 17 και 14 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα, και τα μερίδια αγοράς τους κυμαίνονται στο 13% και 11%. Όσον αφορά την Ολλανδία, η συνολική αξία εξαγωγών της ανέρχεται περίπου στα 10 εκατομμύρια ευρώ και το μερίδιο αγοράς της υπερβαίνει κατά λίγο το 7,5%. Τέλος, η Ελλάδα, η οποία κατέχει την έκτη θέση στις συνολικές πανευρωπαϊκές αξίες εξαγόμενων χελιών, έχει μερίδιο αγοράς γύρω στο 4,5% και οι αξίες εξαγωγών της πλησιάζουν τα 6 εκατομμύρια ευρώ (Πιν. 2).

3.3. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών χελιών

Η συνολική αξία των εξαγωγών των ελληνικών χελιών στο σύνολο της Ε.Ε – 28, για την περίοδο 2000 έως 2016 ανέρχεται στα 5.897.195 € καταλαμβάνοντας μερίδιο αγοράς της τάξης του 4,61% (Πιν. 2). Από την παρούσα έρευνα προέκυψε ότι, οι σημαντικότερες επιμέρους αγορές που εισάγουν τα ελληνικά χέλια είναι η Ιταλία, η Ολλανδία, η Δανία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Πιν. 1). Συνεπώς, οι χώρες αυτές διαφαίνεται ότι παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για περαιτέρω ανάλυση σε ότι αφορά τα μερίδια αγοράς και την ανταγωνιστική θέση των ελληνικών εξαγωγών. Για το λόγο αυτό οι χώρες αυτές επιλέχθηκαν, ώστε να διερευνηθεί ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών έναντι των υπόλοιπων κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28.

Η σύγκριση ανάμεσα στις ελληνικές αξίες εξαγωγών και τις αξίες εξαγωγών των υπολοίπων κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε για όλα τα υπό μελέτη έτη της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας (2000-2016). Αφού βρέθηκαν οι αξίες εξαγωγών των νωπών και επεξεργασμένων χελιών των έξι κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην Ε.Ε -28 (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) και οι αξίες εξαγωγών των νωπών και επεξεργασμένων ψαριών των ίδιων χωρών, υπολογίστηκε ο δείκτης RXCA. Από τον δείκτη αυτό υπολογίστηκαν ο μέσος όρος, η μεταβολή, τα μέγιστα και τα ελάχιστα και η τυπική απόκλιση.

3.3.1. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Ιταλίας

Με βάση τα παραπάνω αποτελέσματα, διερευνήθηκε ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών χελιών στην Ε.Ε. -28, σε σχέση με τις υπόλοιπες κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε. -28. Οι αξίες των εξαγόμενων χελιών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην ιταλική αγορά ανέρχονται συνολικά στα 11.482.862 € (Πιν. 3) για τη χρονική περίοδο 2000 έως 2016. Παρακάτω, παρατίθενται οι πίνακες με τις αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών στην αγορά της Ιταλίας και των δεικτών RXCA που αυτές παρουσιάζουν (Πιν. 3):

Πίνακας 3. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ιταλίας. (σε €)
Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	45.602	596.682	14.780	0	0	63.284	720.348
2001	72.616	516.661	47.482	0	0	349.056	985.815
2002	426	364.808	0	0	0	145.743	510.977

2003	682	662.436	155	0	0	613.834	1.277.107
2004	122	173.805	85	0	136	474.027	648.175
2005	1.239	540.761	336	0	0	776.785	1.319.121
2006	836	639.303	668	0	0	703.377	1.344.184
2007	26.481	252.468	3.207	0	0	750.353	1.032.509
2008	48	51.697	4.462	0	0	197.251	253.458
2009	0	506	18.002	0	0	281.749	300.257
2010	98.745	5.968	94.659	0	0	13.190	212.562
2011	121	10.904	0	0	0	0	11.025
2012	15.383	89.828	902.963	0	0	98.779	1.106.953
2013	2.238	7.359	610.545	0	0	0	620.142
2014	7.293	5.523	481.942	0	0	0	494.758
2015	0	2.575	642.896	0	0	0	645.471
Σύνολο	271.832	3.921.284	2.822.182	0	136	4.467.428	11.482.862

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι δύο από τις έξι κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε. -28, η Σουηδία και η Ολλανδία, παρουσιάζουν ελάχιστες έως μηδενικές εξαγωγές καθ' όλα τα έτη. Ακόμη, παρατηρείται ότι οι ελληνικές εξαγωγές χελιών στην ιταλική αγορά είναι μηδενικές τα τέσσερα τελευταία χρόνια της περιόδου μελέτης.

Ωστόσο, βασικός σκοπός της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας, είναι η ανάλυση της εξέλιξης του βαθμού της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών ως προς αυτές των υπόλοιπων εξαγωγικών χωρών στην εκάστοτε αγορά-στόχο. Έτσι επιχειρήθηκε η εκτίμηση των τιμών του δείκτη ανταγωνιστικότητας RXCA, για τις κυριότερες ανταγωνιστικές για την Ελλάδα χώρες σε κάθε μία από τις κυριότερες εισαγωγικές χώρες, σε επίπεδο Ε.Ε – 28. (Πιν.4).

Πίνακας 4. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Ιταλίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,3	5,7	0,1	0,0	0,0	0,7

2001	0,3	3,5	0,2	0,0	0,0	3,4
2002	0,0	5,1	0,0	0,0	0,0	3,3
2003	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0	5,1
2004	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	6,4
2005	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	5,1
2006	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	4,6
2007	0,1	1,5	0,0	0,0	0,0	5,7
2008	0,0	1,2	0,1	0,0	0,0	6,2
2009	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	6,6
2010	3,1	0,2	1,3	0,0	0,0	0,5
2011	0,1	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2012	0,1	0,6	2,2	0,0	0,0	0,6
2013	0,0	0,1	2,6	0,0	0,0	0,0
2014	0,1	0,1	2,6	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0
Μεταβολή	-100,00%	-99,29%	2909,23%	-	-	-100,00%
Ελάχιστο	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Μέγιστο	3,1	7,0	2,6	0,0	0,0	6,6
Μέσος όρος	0,3	2,3	0,7	0,0	0,0	3,0
Τυπική απόκλιση	0,77	2,22	1,08	0,00	0,00	2,66

Φαίνεται ότι, στην ιταλική αγορά, η χώρα με τον μεγαλύτερο μέσο όρο των δεικτών του RXCA είναι η Ελλάδα, δηλαδή είναι η πιο ισχυρή ανταγωνιστικά στην συγκεκριμένη αγορά-στόχο. Ο μέσος όρος των τιμών του δείκτη για τις εξαγωγές της Ελλάδας στην ιταλική αγορά είναι στο 3, ακολουθούμενη από την Γαλλία, με μέση τιμή του δείκτη στο 2,3. Έπειτα, η Δανία και η Ισπανία ακολουθούν με μέση τιμή των δεικτών τους στο 0,3 και στο 0,7 αντίστοιχα. Από πρώτη άποψη φαίνεται ότι η Ελλάδα είναι πολύ ισχυρός ανταγωνιστής στην ιταλική αγορά, ωστόσο η εξελικτική πορεία των εξαγωγών της εκφράζεται και από την μεταβολή που παρουσιάζει κατά τα χρόνια της μελέτης, η οποία είναι πτωτική. Για όλες τις χώρες, εκτός της Σουηδίας και της Ολλανδίας, οι οποίες είναι μηδενικές, η τιμή της μεταβολής είναι γύρω στο -100%, δηλαδή ολική πτώση των εξαγωγών. Μόνο για την Ισπανία υπάρχει θετική μεταβολή και μάλιστα αρκετά μεγάλη ώστε να υπάρχουν ανταγωνιστικές προοπτικές για τις ισπανικές εξαγωγές χελιών στην ιταλική αγορά.

3.3.2. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Ολλανδίας

Στην ολλανδική αγορά, οι αξίες των εξαγόμενων χελιών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχονται συνολικά στα 10.549.550 €, ποσό το οποίο είναι κατά λίγο μικρότερο από το αντίστοιχο στην ιταλική αγορά. Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις αναλυτικές αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28 στην αγορά της Ολλανδίας (Πιν. 5):

Πίνακας 5. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ολλανδίας. (σε €)
Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	281.660	70.868	64.443	6.848		81.073	504.892
2001	132.094	13.807	0	6.869		84.104	236.874
2002	338.427	70.579	0	0		0	409.006
2003	612.979	123.288	0	0		133.463	869.730
2004	123.628	20	4.818	0		321.338	449.804
2005	55.733	0	0	0		238.447	294.180
2006	20.720	0	412.111	0		11.356	444.187
2007	143.746	0	447.949	0		137.906	729.601
2008	880.306	0	51.195	0		0	931.501
2009	658.364	0	237.775	0		0	896.139
2010	586.778	0	547.126	0		0	1.133.904
2011	138.094	263	243.019	0		0	381.376
2012	78.744	229.752	768.283	0		36.186	1.112.965
2013	63.162	59.036	362.214	0		0	484.412
2014	157.803	1.106	661.440	0		0	820.349
2015	150.172	2.303	698.155	0		0	850.630
Σύνολο	4.422.410	571.022	4.498.528	13.717	0	1.043.873	10.549.550

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η Σουηδία, εκτός των δύο πρώτων ετών της μελέτης, κατά τα οποία παρουσιάζει ελάχιστες εξαγωγές συγκριτικά με τις υπόλοιπες εξαγωγικές χώρες, εμφανίζει μηδενικές εξαγωγές στην ολλανδική αγορά. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η οικονομική κρίση, που ξεκίνησε στην Ελλάδα το 2009 έχει, πιθανόν, επηρεάσει τις εξαγωγές της και αυτό φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα, κατά τον οποίο είναι εμφανής η παύση των ελληνικών εξαγωγών από το 2009 έως και σήμερα, με εξαίρεση το 2012. Κάτι αντίστοιχο αλλά σε μικρότερο βαθμό μπορεί να παρατηρηθεί και για την Γαλλία, η οποία φθίνει εξαγωγικά τα τελευταία έτη, ιδιαίτερα από το 2013 έως σήμερα. Αντίθετα, η Δανία και η Ισπανία αυξάνουν τις εξαγωγές τους στην ολλανδική αγορά, και ιδιαίτερα από το 2008 έως σήμερα οι ισπανικές εξαγωγές έχουν εκτοξευθεί.

Τη μεγαλύτερη συνολική αξία εξαγωγών στην ολλανδική αγορά παρουσιάζει η Δανία, γεγονός το οποίο δεν αποκλείεται να οφείλεται και στο ότι οι δύο αυτές χώρες γειτνιάζουν και τόσο οικονομικοί όσο και πολιτικοί λόγοι μπορεί να παίζουν ρόλο στην συνεργασία τους. Ούτως ή άλλως, σημαντικός παράγοντας είναι ότι όσο πιο κοντά βρίσκονται δύο χώρες τόσο μικρότερο είναι το κόστος μεταφοράς του προϊόντος, με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η προσαύξηση της αγοραστικής του αξίας προκειμένου να γίνει απόσβεση των εξόδων αποστολής και αποθήκευσης. Παρακάτω παρατίθενται οι τιμές του δείκτη RXCA που αντιστοιχούν στις αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πιν. 6):

Πίνακας 6. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Ολλανδίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,8	1,2	2,1	0,2		6,5
2001	0,7	0,6	0,0	0,5		10,8
2002	1,1	1,5	0,0	0,0		0,0
2003	1,0	1,4	0,0	0,0		4,2

2004	0,4	0,0	0,3	0,0		14,9
2005	0,3	0,0	0,0	0,0		17,4
2006	0,1	0,0	27,4	0,0		0,5
2007	0,3	0,0	16,3	0,0		4,0
2008	1,4	0,0	1,2	0,0		0,0
2009	1,2	0,0	3,9	0,0		0,0
2010	0,9	0,0	7,7	0,0		0,0
2011	0,7	0,0	12,8	0,0		0,0
2012	0,1	2,0	12,6	0,0		0,2
2013	0,2	1,5	13,5	0,0		0,0
2014	0,3	0,0	19,1	0,0		0,0
2015	0,3	0,0	17,7	0,0		0,0
Μεταβολή	-55,09%	-96,53%	739,90%	-100,00%		-100,00%
Ελάχιστο	0,1	0,0	0,0	0,0		0,0
Μέγιστο	1,4	2,0	27,4	0,5		17,4
Μέσος όρος	0,6	0,5	8,4	0,0		3,7
Τυπική απόκλιση	0,41	0,74	8,75	0,14		5,80

Από τον παραπάνω πίνακα είναι ξεκάθαρη η κατά πολύ μεγαλύτερη θετική μεταβολή της Ισπανίας, έναντι των υπολοίπων, οι οποίες είναι αρνητικές. Επιπροσθέτως, ο μέσος όρος των δεικτών του RXCA που συμπληρώνουν οι ισπανικές εξαγωγές στην αγορά της Ολλανδίας, είναι ο μεγαλύτερος και πλησιάζει το 8,5. Αμέσως επόμενη είναι η Ελλάδα, με μέσο όρο 3,7 και ακολουθούν η Δανία και η Γαλλία με 0,6 και 0,5 αντίστοιχα.

Η Ισπανία είναι ο ισχυρότερος ανταγωνιστής στην ολλανδική αγορά και φαίνεται ότι η Ελλάδα είναι ο πιο ισχυρός ανταγωνιστής της Ισπανίας, ωστόσο η εξελικτική πορεία των εξαγωγών της εκφράζεται και από την μεταβολή που παρουσιάζει κατά τα χρόνια της μελέτης, η οποία είναι πτωτική. Για όλες τις χώρες, εκτός της Σουηδίας της οποίας οι εξαγωγές είναι μηδενικές, η τιμή της μεταβολής είναι αρνητική. Εξαίρεση αποτελεί η Ισπανία η οποία εμφανίζει θετική μεταβολή και μάλιστα αρκετά μεγάλη ώστε να μπορέσει να διατηρήσει την ανταγωνιστική της θέση στην ολλανδική αγορά για πολλά ακόμα έτη.

3.3.3. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Δανίας

Στην αγορά της Δανίας, οι αξίες των εξαγόμενων χελιών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχονται συνολικά στα 4.383.255€. Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις αναλυτικές αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28 στην αγορά της Δανίας (Πιν. 7):

Πίνακας 7. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Δανίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000		83.237	0	196.617	22.635	0	302.489
2001		0	0	184.504	4.066	156.215	344.785
2002		0	0	123.843	18.044	0	141.887
2003		0	0	201.812	2.684	0	204.496
2004		0	0	276.928	0	53.438	330.366
2005		0	0	598.025	0	0	598.025
2006		0	0	658.086	0	0	658.086
2007		0	0	183.120	1.783	0	184.903
2008		0	0	355.191	1.100	0	356.291
2009		0	0	220.115	1	0	220.116
2010		0	0	27.111	0	0	27.111
2011		0	0	69.995	37.807	0	107.802
2012		0	0	297.051	55.131	0	352.182
2013		0	0	139.120	97.627	0	236.747
2014		0	0	146.209	30.748	0	176.957
2015		247	0	140.764	1	0	141.012
Σύνολο		83.484	0	3.818.491	271.627	209.653	8.766.510

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι σε αντίθεση με τις δύο προηγούμενες αγορές στις οποίες η Ισπανία εμφάνισε ανταγωνιστικό ρόλο, στην αγορά της Δανίας παρουσιάζει μηδενικές εξαγωγές καθ' όλα τα υπό μελέτη έτη. Την θέση της στη συγκεκριμένη αγορά έχει πάρει

η Σουηδία, γεγονός που μπορεί να οφείλεται στο ότι οι δύο αυτές χώρες είναι γειτονικές και πραγματοποιούν συναλλαγές με χαμηλότερο, ενδεχομένως, κόστος. Παρόμοια εικόνα δημιουργείται εκ πρώτης όψεως και για την Ολλανδία, καθώς είναι η δεύτερη χώρα που εξάγει τα περισσότερα χέλια στην αγορά της Δανίας, ωστόσο η διαφορά των αξιών εξαγωγών από αυτές της Σουηδίας είναι μεγάλη. Η Ελλάδα και η Γαλλία συμμετείχαν μόνο σε δύο και σε ένα έτος αντίστοιχα στις εξαγωγές χελιών στην αγορά της Δανίας.

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας με τις τιμές του δείκτη RXCA που αντιστοιχούν στις αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αγορά της Δανίας (Πιν. 8):

Πίνακας 8. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Δανίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000		5,1	0,0	0,9	0,4	0,0
2001		0,0	0,0	0,8	0,1	131,5
2002		0,0	0,0	1,5	0,5	0,0
2003		0,0	0,0	1,5	0,1	0,0
2004		0,0	0,0	1,4	0,0	65,9
2005		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2006		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2007		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2008		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2009		0,0	0,0	1,5	0,0	0,0
2010		0,0	0,0	1,3	0,0	0,0
2011		0,0	0,0	0,9	3,0	0,0
2012		0,0	0,0	1,2	0,8	0,0
2013		0,0	0,0	0,8	2,5	0,0
2014		0,0	0,0	1,2	0,8	0,0
2015		0,0	0,0	1,5	0,0	0,0
Μεταβολή		-99,58%	-	70,83%	-99,99%	-
Ελάχιστο		0,0	0,0	0,8	0,0	0,0
Μέγιστο		5,1	0,0	1,6	3,0	131,5
Μέσος όρος		0,3	0,0	1,3	0,5	12,3
Τυπική απόκλιση		1,27	0,00	0,31	0,92	35,77

Από τον παραπάνω πίνακα είναι ξεκάθαρη η κατά πολύ μεγαλύτερη θετική μεταβολή της Σουηδίας, έναντι των υπολοίπων, οι οποίες είναι αρνητικές. Αντιθέτως, ο μεγαλύτερος μέσος όρος των τιμών του δείκτη ανήκει στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο ερμηνεύεται ως εξής: η Δανία, κατά τα έτη 2001 και 2004, έδειξε μία προτίμηση στα ελληνικά χέλια και παρ' ότι οι αξίες εξαγόμενων χελιών της Σουηδίας και της Ελλάδας στην δανική αγορά είναι παρεμφερείς, οι αξίες των εξαγόμενων ψαριών των δύο αυτών χωρών στην αγορά της Δανίας διαφέρουν σημαντικά. Η Ελλάδα εξήγαγε το 2001 στην Δανία 348.190€ ψαριών, σε αντίθεση με την Σουηδία, η οποία εξήγαγε στην Δανία 70.404.539€ ψαριών, εκ των συνολικών τα οποία υπερέβησαν τα 100 εκατομμύρια ευρώ (Πιν. 10 Παράρτημα). Έτσι λοιπόν, από τα συνολικά ψάρια που αγόρασε η Δανία από την Ελλάδα, τα μισά περίπου ήταν χέλια, ενώ από τη Σουηδία ένα πολύ μικρό ποσοστό ήταν χέλια. Το εύρημα αυτό υποδεικνύει ότι υπήρξε μία προτίμηση από την πλευρά της Δανίας στην αγορά ελληνικών χελιών, ενώ αντίθετα θα μπορούσε να είχε αγοράσει όλη την ποσότητα από τη Σουηδία. Να σημειωθεί πως οι ποσότητες χελιών που αγόρασε η Δανία από την Ελλάδα και τη Σουηδία ήταν παρόμοιες, οπότε σε καμία περίπτωση δε θα μπορούσε η παραπάνω παρατήρηση να αποδοθεί στη διαφορετική τιμή του προϊόντος και άρα στην διαφορετική αξία εξαγωγών.

Ωστόσο, η μεταβολή των ελληνικών εξαγωγών στην αγορά της Δανίας έχει πτωτική τάση την τελευταία δεκαετία και έτσι πρωταγωνιστικό ρόλο παίζει στη συγκεκριμένη αγορά, η Σουηδία. Εκτός του ότι πραγματοποιεί εξαγωγές στη δανική αγορά καθ' όλα τα υπό μελέτη έτη και συμπληρώνει το δεύτερο μεγαλύτερο μέσο όρο στο 1,3, παρουσιάζει και θετική μεταβολή της τάξης του +70,83% σε αντίθεση με όλες τις υπόλοιπες εξαγωγικές χώρες που έχουν αρνητικές μεταβολές. Όσον αφορά το μέσο όρο των τιμών του δείκτη RXCA έπονται η Ολλανδία και η Γαλλία με 0,5 και 0,3 αντίστοιχα.

3.3.4. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά της Γερμανίας

Όσον αφορά στη γερμανική αγορά, οι αξίες των εξαγόμενων χελιών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχονται συνολικά στα 57.333.989€. Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις αναλυτικές αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28 στην αγορά της Γερμανίας (Πιν. 9):

Πίνακας 9. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Γερμανίας. (σε €)
Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	2.402.331	119.965	469	195.642	246.048	17.737	2.982.192
2001	2.797.290	4.157	2.134	35.173	93.870	682	2.933.306
2002	2.727.928	2.226	1.016	205.299	185.555	21.442	3.143.466
2003	2.751.225	954	40	493.597	460.006	590	3.706.412
2004	2.990.502	4.744	6.591	537.851	770.217	12.511	4.322.416
2005	2.725.712	1.467	4.671	1.262.841	594.423	100.485	4.689.599
2006	2.643.163	3.462	42.755	1.401.541	244.661	0	4.335.582
2007	2.567.047	2.394	524.480	1.369.664	151.867	0	4.615.452
2008	2.761.667	786	57.067	916.218	95.487	0	3.831.225
2009	2.162.490	1.550	223.030	533.798	56.464	0	2.977.332
2010	2.859.624	9.664	15	490.842	80.884	0	3.441.009
2011	2.525.925	0	0	487.350	89.260	0	3.102.535
2012	3.510.389	46.790	2.897	338.464	237.341	0	4.060.392
2013	2.686.289	274	5.157	369.402	30.707	0	3.029.805
2014	2.415.530	880	4.343	391.790	21.498	0	2.730.986
2015	2.718.361	628	1.799	423.698	47.226	0	3.135.168
Σύνολο	43.245.473	199.921	876.464	9.453.170	3.405.514	153.447	57.333.989

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, φαίνεται ότι σχεδόν όλες οι χώρες εξάγουν χέλια στην γερμανική αγορά εκτός της Ελλάδας, η οποία σημειώνει μηδενικές εξαγωγές από το

2006 μέχρι σήμερα. Οι υπόλοιπες, ωστόσο συμβάλλουν δυναμικά στην κάλυψη των αναγκών της γερμανικής αγοράς σε χέλια, με την περισσότερο ανταγωνιστική, τη Δανία. Στη δεύτερη θέση φαίνεται να είναι η Σουηδία, και έπονται η Ισπανία, η Γαλλία και τέλος, η Ελλάδα. Πιο ακριβής εικόνα σχηματίζεται με τη βοήθεια του πίνακα των τιμών του δείκτη RXCA όπως παρουσιάζεται παρακάτω (Πιν. 10):

Πίνακας 10. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Γερμανίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	1,4	0,6	0,004	2,4	0,3	0,5
2001	1,7	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0
2002	1,6	0,0	0,0	1,4	0,2	1,1
2003	1,4	0,0	0,0	2,6	0,4	0,0
2004	1,4	0,0	0,0	2,2	0,6	0,2
2005	1,2	0,0	0,0	4,3	0,4	1,4
2006	1,4	0,0	0,2	4,8	0,2	0,0
2007	1,3	0,0	2,3	4,4	0,1	0,0
2008	1,6	0,0	0,3	3,1	0,1	0,0
2009	1,7	0,0	1,5	1,7	0,1	0,0
2010	2,0	0,0	0,0	1,2	0,1	0,0
2011	2,0	0,0	0,0	1,6	0,1	0,0
2012	2,2	0,2	0,0	0,9	0,1	0,0
2013	2,3	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0
2014	2,1	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0
2015	2,1	0,003	0,01	1,4	0,04	0,0
Μεταβολή	49,30%	-99,54%	200,14%	-43,51%	-86,08%	-100,00%
Ελάχιστο	1,2	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
Μέγιστο	2,3	0,6	2,3	4,8	0,6	1,4
Μέσος όρος	1,7	0,1	0,3	2,2	0,2	0,2
Τυπική απόκλιση	0,36	0,16	0,65	1,34	0,16	0,44

Από τον παραπάνω πίνακα είναι ξεκάθαρη η πολύ μεγάλη θετική μεταβολή της Ισπανίας που υπερβαίνει το +200%. Εκτός της Ισπανίας, θετική μεταβολή παρουσιάζει και η Δανία η οποία

φτάνει το 49,3%, ενώ οι υπόλοιπες χώρες εμφανίζουν αρνητικές μεταβολές. Αξιοσημείωτη είναι η πορεία των εξαγωγών της Σουηδίας στη γερμανική αγορά, η οποία όχι μόνο είναι σχετικά σταθερή αλλά παρουσιάζει και το μεγαλύτερο μέσο όρο των τιμών του δείκτη RXCA της τάξης του 2,2. Ακολουθεί η Δανία, η οποία παρομοίως εμφανίζει μία σταθερή εικόνα στις εξαγωγές της, οι οποίες αυξάνονται σταθερά από το 2005 και μετά, πράγμα που σημαίνει ότι η οικονομική κρίση δεν επηρέασε τις δανικές εξαγωγές προς τη γερμανική αγορά. Έπεται η Ισπανία με το μέσο όρο των τιμών του δείκτη να συμπληρώνει το 0,3, ωστόσο όπως προαναφέρθηκε παρουσιάζει τεράστια θετική μεταβολή της τάξης του +200%, επομένως αποτελεί μελλοντικό ανταγωνιστή της Σουηδίας και της Δανίας στη γερμανική αγορά.

Οι ελληνικές εξαγωγές χελιών στη γερμανική αγορά δεν παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο, αφού ο μέσος όρος των τιμών του δείκτη RXCA είναι στο 0,2 μαζί με αυτόν της Ολλανδίας και επιπλέον οι μεταβολές και των δύο αυτών χωρών είναι αρνητικές. Οι ελληνικές εξαγωγές χελιών, αν και κατά τα πρώτα έξι έτη της μελέτης δραστηριοποιήθηκαν αρκετά στη γερμανική αγορά, από το 2006 έως και σήμερα είναι μηδενικές. Αυτό μπορεί να είναι απόρροια μίας πληθώρας παραγόντων, όπως της έναρξης της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας και τις μη αποδοτικές σχέσεις Ελλάδας-Γερμανίας την τελευταία δεκαετία.

Τέλος, η Γαλλία παρουσιάζει μέσο όρο των τιμών του δείκτη στο 0,1 και δεν αποτελεί απειλή για καμία χώρα στο ανταγωνιστικό αυτό περιβάλλον αφού εκτός του ότι τα περισσότερα έτη της μελέτης είναι εξαγωγικά ανενεργή στη γερμανική αγορά, παρουσιάζει επίσης και αρνητική μεταβολή της τάξης του -99,5%.

3.3.5. Διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου

Στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου οι εξαγωγές χελιών από τις κυριότερες χώρες εξαγόμενων χελιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αγγίζουν συνολικά το 1.484.288€. Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας με τις αναλυτικές αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών της Ε.Ε. -28 στην αγορά του Ην. Βασιλείου (Πιν. 11):

Πίνακας 11. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά του Ην. Βασιλείου. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	17	304.409	0	0	0	0	304.426
2001	0	51.938	3.151	0	21.084	0	76.173
2002	0	39.000	4.130	0	27.072	0	70.202
2003	0	472.837	4.764	0	13.434	704	491.739
2004	0	4.662	41.659	66	11.815	35.933	94.135
2005	0	1.598	140.514	0	7.058	0	149.170
2006	0	723	34.885	0	15.994	0	51.602
2007	0	231	18.090	0	664	0	18.985
2008	0	634	16.453	0	9.485	0	26.572
2009	0	0	54.963	0	38.684	0	93.647
2010	735	0	22.327	0	19.922	0	42.984
2011	157	0	14.821	0	3.548	0	18.526
2012	0	0	9.616	0	1.020	20.640	31.276
2013	0	104	4.712	0	0	9.722	14.538
2014	22	41	0	0	0	0	63
2015	0	0	250	0	0	0	250
Σύνολο	931	876.177	370.335	66	169.780	66.999	1.484.288

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, φαίνεται ότι σχεδόν όλες οι χώρες εξάγουν χέλια στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου εκτός της Σουηδίας, η οποία σημειώνει μηδενικές εξαγωγές καθ' όλα τα έτη της μελέτης με εξαίρεση το 2004. Ωστόσο, οι περισσότεροι ανταγωνιστικές φαίνεται να είναι η Ισπανία, η Ολλανδία και η Γαλλία, καθώς η Δανία και η

Ελλάδα παρουσιάζουν χαμηλή εξαγωγική δραστηριότητα που περιορίζεται σε μεμονωμένα έτη. Πιο ακριβής εικόνα σχηματίζεται με τη βοήθεια του πίνακα των τιμών του δείκτη RXCA όπως παρουσιάζεται παρακάτω (Πιν. 12):

Πίνακας 12. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,0	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0
2001	0,0	3,4	0,8	0,0	1,4	0,0
2002	0,0	3,2	0,9	0,0	2,0	0,0
2003	0,0	5,2	0,2	0,0	0,1	0,0
2004	0,0	0,3	8,5	0,0	0,4	4,2
2005	0,0	0,1	17,4	0,0	0,1	0,0
2006	0,0	0,1	11,2	0,0	1,6	0,0
2007	0,0	0,1	17,7	0,0	0,2	0,0
2008	0,0	0,2	10,6	0,0	1,5	0,0
2009	0,0	0,0	11,7	0,0	1,8	0,0
2010	0,1	0,0	8,9	0,0	2,2	0,0
2011	0,0	0,0	12,5	0,0	0,8	0,0
2012	0,0	0,0	5,1	0,0	0,1	0,0
2013	0,0	0,1	7,0	0,0	0,0	17,0
2014	1,6	8,2	0,0	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	0,0	24,8	0,0	0,0	0,0
Μεταβολή	-100,00%	-100,00%	-	-	-	-
Ελάχιστο	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Μέγιστο	1,6	8,2	24,8	0,0	2,2	17,0
Μέσος όρος	0,1	1,6	8,6	0,0	0,8	2,0
Τυπική απόκλιση	0,39	2,59	7,35	0,00	0,83	4,81

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η Ισπανία έχει το μεγαλύτερο μέσο όρο του δείκτη RXCA στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, που συμπληρώνει τις 8,6 μονάδες. Αν και με βάση τους υπολογισμούς του πίνακα για τη μεταβολή της Ισπανίας, αυτή δε μπορεί να οριστεί, καθώς οι ισπανικές εξαγωγές ήταν μηδενικές το πρώτο έτος της μελέτης, φαίνεται ότι

ολοένα και αυξάνονται με αποκορύφωμα το τελευταίο έτος της μελέτης όπου ο δείκτης RXCA υπερέβη το 24. Την αμέσως επόμενη θέση όσον αφορά το μέσο όρο των δεικτών κατέχει η Ελλάδα που συμπληρώνει τις 2 μονάδες και καθίσταται ανταγωνιστική προς την Ισπανία, ωστόσο τα δύο τελευταία χρόνια της μελέτης οι ελληνικές εξαγωγές χελιών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου είναι μηδενικές. Αυτό συμβαίνει και κατά τα περισσότερα έτη της μελέτης για τις ελληνικές εξαγωγές, με εξαίρεση το 2004 όπου συμπλήρωσε 4,2 μονάδες και το 2013 όπου συμπλήρωσε 17 μονάδες, τιμή που αντιστοιχεί στη δεύτερη μέγιστη τιμή του δείκτη RXCA στη συγκεκριμένη αγορά.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι σουηδικές εξαγωγές είναι μηδενικές καθ' όλα τα υπό μελέτη έτη με εξαίρεση το 2004 όπου συμπληρώνονται ελάχιστες εξαγωγές χελιών. Ταυτόχρονα, παρόμοια συμπεριφορά εμφανίζουν και οι εξαγωγές χελιών της Δανίας και της Ολλανδίας με λίγο υψηλότερη δραστηριότητα από αυτήν της Σουηδίας, ωστόσο η μεταβολή είναι αρνητική. Στα ίδια πλαίσια βρίσκεται και η εξαγωγική δραστηριότητα της Γαλλίας στη συγκεκριμένη αγορά, ωστόσο η αρνητική μεταβολή είναι της τάξης του -100%.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι, οι κυριότερες εισαγωγικές χώρες των ελληνικών χελιών στην Ε.Ε.-28 είναι η Ιταλία, η Ολλανδία, η Δανία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Κατόπιν, εντοπίστηκαν οι κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην αγορά της Ε.Ε.-28 που κατά φθίνουσα σειρά αξίας εξαγωγών κατατάσσονται ως εξής: Δανία, Γαλλία, Ισπανία, Σουηδία, Ολλανδία και Ελλάδα. Για την διερεύνηση του βαθμού ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών, στις κυριότερες εισαγωγικές αγορές των ελληνικών χελιών, υπολογίστηκαν οι τιμές του δείκτη RXCA. Όσον αφορά τις τιμές αυτές, για τις κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε.-28, στις πέντε αγορές που απορροφούν περισσότερο τα ελληνικά χέλια, η ιταλική αγορά διαφαίνεται ότι αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό για τις ελληνικές εξαγωγές. Ωστόσο, οι μέγιστες τιμές καθώς και οι μεταβολές του δείκτη παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις τόσο μεταξύ των χωρών αυτών όσο και από έτος σε έτος.

Στην αγορά της Ολλανδίας, η Ισπανία εμφανίζει τον υψηλότερο μέσο όρο των τιμών του δείκτη και θετική μεταβολή, ακολουθούμενη από την Ελλάδα, της οποίας η εξαγωγική δραστηριότητα είναι ελάχιστη έως μηδενική κατά τα τελευταία οκτώ έτη της μελέτης, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει ολική αρνητική μεταβολή. Η Γαλλία, η Δανία και η Σουηδία εμφανίζουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, καθώς σημειώνουν ελάχιστες εξαγωγές στην ολλανδική αγορά καθ' όλα τα υπό μελέτη έτη. Ωστόσο, οι μέγιστες τιμές καθώς και οι μεταβολές του δείκτη παρουσιάζουν ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις τόσο μεταξύ των χωρών αυτών όσο και στο σύνολο των ετών. Συνεπώς, σε αντίθεση με την Ελλάδα, η Ισπανία μπόρεσε να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον γύρω από τις εξαγωγές χελιών στην ολλανδική αγορά ακόμη και υπό συνθήκες κρίσης.

Στην αγορά της Δανίας, η Ελλάδα κατέχει τον μεγαλύτερο μέσο όρο των τιμών του δείκτη με σημαντική διαφορά από την Σουηδία, η οποία παρουσιάζει εξαγωγικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και είναι η μόνη χώρα που παρουσιάζει θετική μεταβολή. Η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ισπανία εμφανίζουν ανταγωνιστικό μειονέκτημα, καθώς σημειώνουν ελάχιστες εξαγωγές στην συγκεκριμένη αγορά καθ' όλα τα υπό μελέτη έτη.

Στην αγορά της Γερμανίας, η Σουηδία έχει τον μεγαλύτερο μέσο όρο των τιμών του δείκτη, παρουσιάζοντας, ωστόσο, αρνητική μεταβολή και ακολουθείται από την Δανία, η οποία, αντιθέτως, εμφανίζει θετική μεταβολή. Ενδιαφέρουσα είναι η περίπτωση της Ισπανίας, η οποία αν και εμφανίζει ανταγωνιστικό μειονέκτημα στην εν λόγω αγορά, ωστόσο παρουσιάζει την μεγαλύτερη θετική μεταβολή. Ανταγωνιστικό μειονέκτημα, επίσης, παρουσιάζουν η Ολλανδία, η Γαλλία και η Ελλάδα, οι οποίες χαρακτηρίζονται, επίσης, από σχεδόν ολικές αρνητικές μεταβολές.

Τέλος, στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, τον μεγαλύτερο μέσο όρο των τιμών του δείκτη έχει η Ισπανία, ακολουθούμενη από την Γαλλία και την Ελλάδα. Η Ολλανδία συμπληρώνει μέσο όρο των τιμών του δείκτη πολύ κοντά στη μονάδα, παραμένοντας, ωστόσο, ανταγωνιστικά μειονεκτούσα, χωρίς όμως, να αποκλείεται να αποτελέσει μελλοντική απειλή για τις ελληνικές εξαγωγές στην αγγλική αγορά. Ωστόσο, οι τιμές των δεικτών τόσο μεταξύ των χωρών όσο και στη χρονική κλίμακα εμφανίζουν μεγάλες αποκλίσεις.

Συνοψίζοντας, η Γαλλία και η Σουηδία ανταγωνίζονται την Ελλάδα στις αγορές της Δανίας και της Ολλανδίας στις οποίες αποτελεί την κυρίαρχη ανταγωνιστική χώρα και για τις υπόλοιπες αγορές, στις ανταγωνιστικές χώρες της Ελλάδας συγκαταλέγονται η Γαλλία, η Ισπανία, η Δανία και η Σουηδία.

Συμπερασματικά, από τα ευρήματα της παρούσας μελέτης προέκυψε ότι η Γαλλία και η Ισπανία συνιστούν τις περισσότερο ανταγωνιστικές χώρες για την Ελλάδα. Ειδικά η Ισπανία, λόγω

των υψηλών θετικών μεταβολών που εμφανίζει, αποτελεί ενδεχόμενη μελλοντική απειλή για τις ελληνικές εξαγωγές κυρίως στις αγορές της Ιταλίας και της Γερμανίας. Συνεπώς, η περαιτέρω διεξαγωγή έρευνας για τον εντοπισμό των ιδιαιτεροτήτων των δύο αυτών εισαγωγικών χωρών, σε επίπεδο διερεύνησης της δομής, της συμπεριφοράς, της αποτελεσματικότητας, καθώς και των συνθηκών λειτουργίας της αγοράς των χελιών, θα μπορούσε ενδεχομένως να βελτιώσει την πληροφόρηση της αγοράς, ενδυναμώνοντας έτσι την ανταγωνιστική θέση των ελληνικών εξαγωγών χελιών, στις εν λόγω αγορές.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

5.1. Έντυπη βιβλιογραφία

5.1.1. Ελληνική βιβλιογραφία

Καλτσώνης Στέφανος (2009). «Η δυναμική της προσφοράς των ελληνικών χελιών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Προπτυχιακή Διατριβή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Καραγκούνης Χρήστος (2010). «Οι προοπτικές των ελληνικών αλιευτικών προϊόντων στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κοντογιάννης Γεώργιος (2016). «Οι Προοπτικές των κυριότερων ελληνικών αλιευτικών και υδατοκαλλιεργητικών προϊόντων στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

5.1.2. Ξένη βιβλιογραφία

Balassa B., (1965) Trade liberalization and revealed comparative advantage. Manchester School of Economic and Social Studies. 1, pp. 99 -123.

Havrila, I. and Gunawardana P. (2003) ‘Analysing Comparative Advantage and Competitiveness: an Application to Australia's Textile and Clothing Industries’. *Australian Economic Papers*, Vol.42 No 1, pp. 103-117.

Lee, J. (1995) Comparative Advantage in Manufacturing as a Determinant of Industrialization: the Korean Case. *World Development*, Vol. 23 No 7, pp. 1195-1214.

Oikonomou A. and Polymeros K. (2015). Analyzing the competitiveness of the Greek sea bream exports in the European Union Market. *Journal of Global Economics*. 3:145.

doi:10.4172/2375-4389.1000145

Polymeros, K., Tsakiridou, E. and Katrakylidis, K., (2005), ‘Assessment of Market Shares of Greek exports of fishery products to the market of the EU’. *Proceedings of the 2nd Panhellenic Conference of Hydrobiology - Fisheries (Challenges and Prospects in Marketing and Technology of seafood)*. Publishing Printing, pp. 159-167.

Porter, M. (1998) *The Competitive Advantage of Nations: with a new introduction*. London: Macmillan Press, pp. 11-15, 33-39, 602.

5.2. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.fao.org/> (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.fishbase.org> (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.cooksinfo.com/food-in-ancient-greece> ¹ (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.eelgeitonas.com/gr> ² (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.takeatour.gr/amsterdam/food/> ³ (Πρόσβαση: 12/03/2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Danish_cuisine ⁴ (Πρόσβαση: 12/03/2017)

<http://www.fao.org/docrep/012/i1214e/i1214e06.pdf> ⁵ (Πρόσβαση: 12/03/2017)

6. ABSTRACT

This study investigates the evolution of the competitiveness level of the Greek eel exports (*Anguilla anguilla*) into the European market (E.U. -28), by implementing the Revealed Export Competitive Advantage index. In particular, the major importing and exporting countries of eel were identified. Results reveal that the main importing markets of the Greek eel are Italy, Netherlands, Denmark, Germany and United Kingdom, while the main competing countries are Denmark, France, Spain, Sweden and Netherlands. However, Greece's competitive position is very strong despite the fact that its annual production is very low, compared to the rest countries. The level of competition, among the exporting countries, is continuously changing, indicating a high competitive market environment. Thus, policy and marketing strategies should be cautiously designed, in order to fulfill the rapid changes at this demanded market. In addition, further research is needed in order to identify the specific requirements in the main importing markets, such as the structure, conduct and performance. Thus, market information could be substantially improved, reinforcing also the competitive level of Greek eel exports into these importing markets.

Key words: greek exports, eels, *Anguilla anguilla*, competitiveness, E.U. -28

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1. Αξίες εξαγωγών ελληνικών χελιών στις κυριότερες εισαγωγικές της Ε.Ε. -28 (σε €). Πηγή: Eurostat.

ΕΤΟΣ	ΙΤΑΛΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΔΑΝΙΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	63.284	81.073	0	17.737	0	162.094
2001	349.056	84.104	156.215	682	0	590.057
2002	145.743	0	0	21.442	0	167.185
2003	613.834	133.463	0	590	704	748.591
2004	474.027	321.338	53.438	12.511	35.933	897.247
2005	776.785	238.447	0	100.485	0	1.115.717
2006	703.377	11.356	0	0	0	714.733
2007	750.353	137.906	0	0	0	888.259
2008	197.251	0	0	0	0	197.251
2009	281.749	0	0	0	0	281.749
2010	13.190	0	0	0	0	13.190
2011	0	0	0	0	0	0
2012	98.779	36.186	0	0	20.640	155.605
2013	0	0	0	0	9.722	9.722
2014	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	0	0	0	0
2016	0	0	0	0	0	0
Σύνολο	4.467.428	1.043.873	209.653	153.447	66.999	5.941.400
Μέσος όρος (€)	262.790	61.404	12.333	9.026	3.941	349.494
Μέσος όρος (%)	75,19%	17,57%	3,53%	2,58%	1,13%	100%
Μεταβολή	-100,00%	-100,00%	-	-100,00%	-	-100,00%
Τυπική απόκλιση	291972,85	96154,80	39269,26	24550,81	9836,64	385583,36

Πίνακας 2. Κυριότερες εξαγωγικές χώρες χελιών στην Ε.Ε. -28. Συνολικές αξίες εξαγωγών για τα έτη 2000 έως και 2015 (σε €). Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	2.768.369	3.193.940	134.815	400.303	395.956	162.094	7.055.477
2001	3.051.023	1.886.667	186.974	232.809	318.563	590.057	6.266.093
2002	3.109.172	3.104.213	344.580	331.612	422.771	113.205	7.425.553
2003	3.391.515	2.753.999	673.799	698.486	776.685	750.833	9.045.317
2004	3.156.419	1.187.283	1.439.850	814.845	986.645	900.805	8.485.847
2005	2.829.785	1.471.162	1.293.305	1.861.025	883.556	1.116.436	9.455.269
2006	2.737.573	1.380.687	913.628	2.069.531	654.024	714.943	8.470.386
2007	2.853.527	985.134	1.623.794	1.577.411	1.439.476	888.259	9.367.601
2008	3.843.105	897.607	579.760	1.290.573	970.412	197.281	7.778.738
2009	2.898.957	525.376	756.841	760.945	934.092	281.749	6.157.960
2010	3.717.394	335.029	684.245	521.403	460.427	13.680	5.732.178
2011	2.739.357	539.754	746.826	612.968	487.825	48	5.126.778
2012	3.563.710	1.319.215	2.362.092	705.303	563.892	157.064	8.671.276
2013	2.908.790	330.877	1.603.453	642.958	313.178	10.257	5.809.513

2014	2.859.045	134.074	1.678.885	627.861	174.671		5.474.536
2015	3.032.229	124.037	2.097.205	655.311	45.020	484	5.954.286
Σύνολο	49.459.970	20.169.054	17.120.052	13.803.344	9.827.193	5.897.195	116.276.808

Πίνακας 3. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ιταλίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	45.602	596.682	14.780	0	0	63.284	720.348
2001	72.616	516.661	47.482	0	0	349.056	985.815
2002	426	364.808	0	0	0	145.743	510.977
2003	682	662.436	155	0	0	613.834	1.277.107
2004	122	173.805	85	0	136	474.027	648.175
2005	1.239	540.761	336	0	0	776.785	1.319.121
2006	836	639.303	668	0	0	703.377	1.344.184
2007	26.481	252.468	3.207	0	0	750.353	1.032.509
2008	48	51.697	4.462	0	0	197.251	253.458
2009	0	506	18.002	0	0	281.749	300.257
2010	98.745	5.968	94.659	0	0	13.190	212.562
2011	121	10.904	0	0	0	0	11.025
2012	15.383	89.828	902.963	0	0	98.779	1.106.953
2013	2.238	7.359	610.545	0	0	0	620.142
2014	7.293	5.523	481.942	0	0	0	494.758
2015	0	2.575	642.896	0	0	0	645.471
Σύνολο	271.832	3.921.284	2.822.182	0	136	4.467.428	11.482.862

Πίνακας 4. Αξίες εξαγωγών ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων θαλάσσιων ασπόνδυλων των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ιταλίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	283.610.816	180.698.387	320.921.168	61.099.421	235.001.365	164.778.568	1.246.109.725
2001	291.456.397	203.521.084	403.493.531	85.775.584	223.054.949	139.379.508	1.346.681.053
2002	279.739.184	197.092.287	414.025.740	85.790.507	256.632.580	94.709.922	1.327.990.220
2003	269.760.889	201.197.490	432.778.005	82.054.278	276.336.552	131.997.966	1.394.125.180
2004	276.718.941	225.210.515	447.141.438	85.657.008	275.401.205	169.811.732	1.479.940.839
2005	300.291.798	249.928.078	445.492.090	74.314.257	298.492.448	177.163.512	1.545.682.183
2006	326.706.280	270.740.792	511.625.839	103.660.723	301.894.450	195.170.005	1.709.798.089
2007	297.238.148	264.642.488	498.586.776	67.524.878	313.747.215	212.687.402	1.654.426.907
2008	283.564.930	263.198.234	474.434.328	60.746.578	307.680.947	200.006.709	1.589.631.726
2009	257.389.846	235.656.479	499.594.559	72.508.810	271.530.191	222.808.020	1.559.487.905
2010	251.743.577	242.661.040	577.221.505	106.321.694	287.405.356	228.167.061	1.693.520.233
2011	242.805.911	255.366.609	668.293.189	100.073.121	280.962.205	248.844.995	1.796.346.030
2012	226.354.776	213.454.992	634.598.186	108.557.857	274.457.930	232.581.834	1.690.005.575
2013	240.902.168	202.251.483	644.516.861	140.621.607	260.433.917	215.616.762	1.704.342.798
2014	233.238.287	186.310.945	655.774.717	176.851.815	272.585.904	228.091.244	1.752.852.912
2015	242.591.861	193.732.009	821.689.483	219.140.014	270.676.606	230.001.414	1.977.831.387
Σύνολο	4.304.113.809	3.585.662.912	8.450.187.415	1.630.698.152	4.406.293.820	3.091.816.654	25.468.772.762

Πίνακας 5.Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Ιταλίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,3	5,7	0,1	0,0	0,0	0,7
2001	0,3	3,5	0,2	0,0	0,0	3,4
2002	0,0	5,1	0,0	0,0	0,0	3,3
2003	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0	5,1
2004	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	6,4
2005	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	5,1
2006	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	4,6
2007	0,1	1,5	0,0	0,0	0,0	5,7
2008	0,0	1,2	0,1	0,0	0,0	6,2
2009	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	6,6
2010	3,1	0,2	1,3	0,0	0,0	0,5
2011	0,1	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2012	0,1	0,6	2,2	0,0	0,0	0,6
2013	0,0	0,1	2,6	0,0	0,0	0,0
2014	0,1	0,1	2,6	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0
Μεταβολή	-100,00%	-99,29%	2909,23%	-	-	-100,00%
Ελάχιστο	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Μέγιστο	3,1	7,0	2,6	0,0	0,0	6,6
Μέσος όρος	0,3	2,3	0,7	0,0	0,0	3,0
Τυπική απόκλιση	0,77	2,22	1,08	0,00	0,00	2,66

Πίνακας 6.Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ολλανδίας. (σε €)
Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	281.660	70.868	64.443	6.848		81.073	504.892
2001	132.094	13.807	0	6.869		84.104	236.874
2002	338.427	70.579	0	0		0	409.006
2003	612.979	123.288	0	0		133.463	869.730
2004	123.628	20	4.818	0		321.338	449.804
2005	55.733	0	0	0		238.447	294.180
2006	20.720	0	412.111	0		11.356	444.187
2007	143.746	0	447.949	0		137.906	729.601
2008	880.306	0	51.195	0		0	931.501
2009	658.364	0	237.775	0		0	896.139
2010	586.778	0	547.126	0		0	1.133.904
2011	138.094	263	243.019	0		0	381.376
2012	78.744	229.752	768.283	0		36.186	1.112.965
2013	63.162	59.036	362.214	0		0	484.412
2014	157.803	1.106	661.440	0		0	820.349
2015	150.172	2.303	698.155	0		0	850.630
Σύνολο	4.422.410	571.022	4.498.528	13.717	0	1.043.873	10.549.550

Πίνακας 7. Αξίες εξαγωγών ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων θαλάσσιων ασπόνδυλων των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Ολλανδίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	172.160.057	27.079.249	14.399.543	18.802.927		5.876.828	238.318.604
2001	171.448.751	23.915.996	11.999.889	12.074.311		7.481.597	226.920.544
2002	191.386.648	28.288.077	10.470.686	14.107.888		8.388.827	252.642.126
2003	181.518.320	25.621.726	11.117.411	22.457.459		9.078.422	249.793.338
2004	166.656.517	20.491.773	9.633.398	27.328.758		11.267.074	235.377.520
2005	178.066.485	30.338.800	10.496.771	29.187.941		12.111.245	260.201.242
2006	193.591.270	33.546.116	10.046.959	44.212.066		15.148.373	296.544.784
2007	188.405.932	31.784.290	10.474.990	34.624.654		13.057.600	278.347.466
2008	191.542.947	30.067.872	12.601.840	35.272.345		14.498.231	283.983.235
2009	164.593.933	29.436.780	17.582.060	33.859.136		15.955.050	261.426.959
2010	184.581.241	29.309.991	19.667.677	57.459.942		23.106.329	314.125.180
2011	194.823.107	37.384.359	17.944.345	63.456.595		47.787.281	361.395.687
2012	203.281.294	38.034.307	20.589.642	59.857.394		55.282.291	377.044.928
2013	220.722.695	31.154.641	21.438.292	73.350.666		40.562.675	387.228.969
2014	265.384.912	34.153.912	19.023.359	89.679.649		43.479.812	451.721.644
2015	242.544.514	30.132.168	22.040.074	132.274.757		49.455.606	476.447.119
Σύνολο	3.110.708.623	480.740.057	239.526.936	748.006.488		372.537.241	4.951.519.345

Πίνακας 8. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Ολλανδίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,8	1,2	2,1	0,2		6,5
2001	0,7	0,6	0,0	0,5		10,8
2002	1,1	1,5	0,0	0,0		0,0
2003	1,0	1,4	0,0	0,0		4,2
2004	0,4	0,0	0,3	0,0		14,9
2005	0,3	0,0	0,0	0,0		17,4
2006	0,1	0,0	27,4	0,0		0,5
2007	0,3	0,0	16,3	0,0		4,0
2008	1,4	0,0	1,2	0,0		0,0
2009	1,2	0,0	3,9	0,0		0,0
2010	0,9	0,0	7,7	0,0		0,0
2011	0,7	0,0	12,8	0,0		0,0
2012	0,1	2,0	12,6	0,0		0,2
2013	0,2	1,5	13,5	0,0		0,0
2014	0,3	0,0	19,1	0,0		0,0
2015	0,3	0,0	17,7	0,0		0,0
Μεταβολή	-55,09%	-96,53%	739,90%	-100,00%		-100,00%
Ελάχιστο	0,1	0,0	0,0	0,0		0,0
Μέγιστο	1,4	2,0	27,4	0,5		17,4
Μέσος όρος	0,6	0,5	8,4	0,0		3,7
Τυπική απόκλιση	0,41	0,74	8,75	0,14		5,80

Πίνακας 9. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Δανίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000		83.237	0	196.617	22.635	0	302.489
2001		0	0	184.504	4.066	156.215	344.785
2002		0	0	123.843	18.044	0	141.887
2003		0	0	201.812	2.684	0	204.496
2004		0	0	276.928	0	53.438	330.366
2005		0	0	598.025	0	0	598.025
2006		0	0	658.086	0	0	658.086
2007		0	0	183.120	1.783	0	184.903
2008		0	0	355.191	1.100	0	356.291
2009		0	0	220.115	1	0	220.116
2010		0	0	27.111	0	0	27.111
2011		0	0	69.995	37.807	0	107.802
2012		0	0	297.051	55.131	0	352.182
2013		0	0	139.120	97.627	0	236.747
2014		0	0	146.209	30.748	0	176.957
2015		247	0	140.764	1	0	141.012
Σύνολο		83.484	0	3.818.491	271.627	209.653	8.766.510

Πίνακας 10. Αξίες εξαγωγών ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων θαλάσσιων ασπόνδυλων των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Δανίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000		6.037.861	4.576.953	82.248.673	18.807.447	195.352	111.866.286
2001		8.078.301	5.214.459	70.404.539	16.983.944	348.190	101.029.433
2002		9.381.747	5.785.601	61.773.536	29.327.423	673.168	106.941.475
2003		7.107.424	6.865.562	63.811.674	21.488.472	129.127	99.402.259
2004		15.107.468	8.443.778	72.888.850	27.575.822	305.259	124.321.177
2005		24.977.004	7.330.103	89.723.251	21.320.878	371.070	143.722.306
2006		25.681.396	8.273.063	106.782.858	34.379.552	640.261	175.757.130
2007		20.883.986	6.889.227	120.709.420	40.626.505	538.585	189.647.723
2008		17.981.763	6.371.688	102.612.112	39.174.448	268.269	166.408.280
2009		14.248.870	6.066.236	84.704.525	19.639.829	656.484	125.315.944
2010		11.598.238	6.964.641	118.705.704	20.923.067	1.030.655	159.222.305
2011		17.076.891	9.663.830	127.452.740	20.771.987	989.389	175.954.837
2012		14.371.277	7.676.052	119.776.104	33.400.355	726.063	175.949.851
2013		14.264.530	8.135.414	154.465.789	34.691.611	519.608	212.076.952
2014		14.463.366	8.239.971	125.652.886	39.828.926	383.597	188.568.746
2015		16.109.621	7.506.849	129.612.512	41.323.414	1.533.366	196.085.762
Σύνολο		237.369.743	114.003.427	1.631.325.173	460.263.680	9.308.443	2.452.270.466

Πίνακας 11. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Δανίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000		5,1	0,0	0,9	0,4	0,0
2001		0,0	0,0	0,8	0,1	131,5
2002		0,0	0,0	1,5	0,5	0,0
2003		0,0	0,0	1,5	0,1	0,0
2004		0,0	0,0	1,4	0,0	65,9
2005		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2006		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2007		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2008		0,0	0,0	1,6	0,0	0,0
2009		0,0	0,0	1,5	0,0	0,0
2010		0,0	0,0	1,3	0,0	0,0
2011		0,0	0,0	0,9	3,0	0,0
2012		0,0	0,0	1,2	0,8	0,0
2013		0,0	0,0	0,8	2,5	0,0
2014		0,0	0,0	1,2	0,8	0,0
2015		0,0	0,0	1,5	0,0	0,0
Μεταβολή		-99,58%	-	70,83%	-99,99%	-
Ελάχιστο		0,0	0,0	0,8	0,0	0,0
Μέγιστο		5,1	0,0	1,6	3,0	131,5
Μέσος όρος		0,3	0,0	1,3	0,5	12,3
Τυπική απόκλιση		1,27	0,00	0,31	0,92	35,77

Πίνακας 12. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Γερμανίας. (σε €)
Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	2.402.331	119.965	469	195.642	246.048	17.737	2.982.192
2001	2.797.290	4.157	2.134	35.173	93.870	682	2.933.306
2002	2.727.928	2.226	1.016	205.299	185.555	21.442	3.143.466
2003	2.751.225	954	40	493.597	460.006	590	3.706.412
2004	2.990.502	4.744	6.591	537.851	770.217	12.511	4.322.416
2005	2.725.712	1.467	4.671	1.262.841	594.423	100.485	4.689.599
2006	2.643.163	3.462	42.755	1.401.541	244.661	0	4.335.582
2007	2.567.047	2.394	524.480	1.369.664	151.867	0	4.615.452
2008	2.761.667	786	57.067	916.218	95.487	0	3.831.225
2009	2.162.490	1.550	223.030	533.798	56.464	0	2.977.332
2010	2.859.624	9.664	15	490.842	80.884	0	3.441.009
2011	2.525.925	0	0	487.350	89.260	0	3.102.535
2012	3.510.389	46.790	2.897	338.464	237.341	0	4.060.392
2013	2.686.289	274	5.157	369.402	30.707	0	3.029.805
2014	2.415.530	880	4.343	391.790	21.498	0	2.730.986
2015	2.718.361	628	1.799	423.698	47.226	0	3.135.168
Σύνολο	43.245.473	199.921	876.464	9.453.170	3.405.514	153.447	57.333.989

Πίνακας 13. Αξίες εξαγωγών ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων θαλάσσιων ασπόνδυλων των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά της Γερμανίας. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	514.758.518	58.258.976	32.201.338	24.009.697	249.598.368	10.794.904	889.621.801
2001	572.689.930	63.876.190	40.736.988	39.024.996	282.168.028	13.643.558	1.012.139.690
2002	487.920.436	55.902.683	42.852.349	42.398.912	249.203.183	5.272.198	883.549.761
2003	471.964.196	60.885.213	40.708.481	45.998.765	258.070.240	7.650.214	885.277.109
2004	444.315.830	59.011.675	42.473.783	51.540.719	282.997.477	11.823.325	892.162.809
2005	425.033.524	54.533.493	40.743.688	56.344.737	318.672.292	13.603.315	908.931.049
2006	419.980.839	65.645.166	40.983.091	64.382.858	345.113.773	16.111.911	952.217.638
2007	394.725.920	76.990.954	44.695.859	61.134.059	303.256.364	16.144.961	896.948.117
2008	391.235.729	58.566.527	41.594.137	67.370.510	309.099.051	17.075.830	884.941.784
2009	370.472.711	51.418.240	43.433.224	92.494.098	286.071.125	23.129.949	867.019.347
2010	388.350.615	53.129.448	44.770.060	108.819.174	321.141.463	22.704.634	938.915.394
2011	395.468.083	61.544.960	43.485.493	94.771.636	363.191.265	24.187.087	982.648.524
2012	401.866.303	62.920.741	42.083.238	99.667.785	421.235.231	29.406.954	1.057.180.252
2013	431.716.132	72.230.745	38.295.369	116.036.146	438.307.239	26.474.335	1.123.059.966
2014	509.978.528	81.386.251	44.501.529	120.311.515	477.293.562	23.895.813	1.257.367.198
2015	530.667.264	89.896.388	55.979.114	125.214.026	468.214.098	25.147.617	1.295.118.507
Σύνολο	6.620.477.294	936.301.262	623.558.627	1.084.305.607	4.905.418.661	261.918.988	14.431.980.439

Πίνακας 14. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά της Γερμανίας. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	1,4	0,6	0,004	2,4	0,3	0,5
2001	1,7	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0
2002	1,6	0,0	0,0	1,4	0,2	1,1
2003	1,4	0,0	0,0	2,6	0,4	0,0
2004	1,4	0,0	0,0	2,2	0,6	0,2
2005	1,2	0,0	0,0	4,3	0,4	1,4
2006	1,4	0,0	0,2	4,8	0,2	0,0
2007	1,3	0,0	2,3	4,4	0,1	0,0
2008	1,6	0,0	0,3	3,1	0,1	0,0
2009	1,7	0,0	1,5	1,7	0,1	0,0
2010	2,0	0,0	0,0	1,2	0,1	0,0
2011	2,0	0,0	0,0	1,6	0,1	0,0
2012	2,2	0,2	0,0	0,9	0,1	0,0
2013	2,3	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0
2014	2,1	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0
2015	2,1	0,003	0,01	1,4	0,04	0,0
Μεταβολή	49,30%	-99,54%	200,14%	-43,51%	-86,08%	-100,00%
Ελάχιστο	1,2	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
Μέγιστο	2,3	0,6	2,3	4,8	0,6	1,4
Μέσος όρος	1,7	0,1	0,3	2,2	0,2	0,2
Τυπική απόκλιση	0,36	0,16	0,65	1,34	0,16	0,44

Πίνακας 15. Αξίες εξαγωγών των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά του Ην. Βασιλείου.
(σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	17	304.409	0	0	0	0	304.426
2001	0	51.938	3.151	0	21.084	0	76.173
2002	0	39.000	4.130	0	27.072	0	70.202
2003	0	472.837	4.764	0	13.434	704	491.739
2004	0	4.662	41.659	66	11.815	35.933	94.135
2005	0	1.598	140.514	0	7.058	0	149.170
2006	0	723	34.885	0	15.994	0	51.602
2007	0	231	18.090	0	664	0	18.985
2008	0	634	16.453	0	9.485	0	26.572
2009	0	0	54.963	0	38.684	0	93.647
2010	735	0	22.327	0	19.922	0	42.984
2011	157	0	14.821	0	3.548	0	18.526
2012	0	0	9.616	0	1.020	20.640	31.276
2013	0	104	4.712	0	0	9.722	14.538
2014	22	41	0	0	0	0	63
2015	0	0	250	0	0	0	250
Σύνολο	931	876.177	370.335	66	169.780	66.999	1.484.288

Πίνακας 16. Αξίες εξαγωγών ψαριών, καρκινοειδών, μαλακίων και άλλων θαλάσσιων ασπόνδυλων των κυριότερων εξαγωγικών χωρών χελιών στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. (σε €) Πηγή: Eurostat και υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	114.017.371	60.493.644	17.249.814	31.687.153	67.529.184	20.793.714	311.770.880
2001	139.613.835	66.748.721	17.942.166	28.831.694	63.823.518	13.693.316	330.653.250
2002	134.722.832	54.556.570	19.721.967	34.806.854	59.243.570	9.980.858	313.032.651
2003	100.717.206	50.716.572	15.330.669	33.200.513	58.982.351	17.728.008	276.675.319
2004	97.566.221	51.656.754	16.949.739	34.534.818	96.827.791	29.721.045	327.256.368
2005	93.125.984	58.465.324	21.966.278	78.456.529	131.834.578	21.018.817	404.867.510
2006	109.500.548	58.837.309	25.280.601	114.283.939	83.219.438	29.449.569	420.571.404
2007	117.884.184	58.396.628	23.785.488	111.333.160	102.096.846	27.200.758	440.697.064
2008	103.644.567	46.942.119	21.523.856	82.829.397	89.590.006	24.164.571	368.694.516
2009	100.209.977	37.340.685	19.117.662	116.143.106	88.300.354	21.135.179	382.246.963
2010	108.725.963	35.718.382	24.960.940	143.542.643	90.399.645	24.966.997	428.314.570
2011	97.123.032	39.761.343	28.378.512	140.753.738	108.348.189	30.395.843	444.760.657
2012	127.843.316	42.840.297	30.377.826	154.441.226	112.418.990	32.845.921	500.767.576
2013	150.781.253	48.491.639	27.304.993	206.371.582	130.315.563	23.036.678	586.301.708
2014	166.914.638	59.195.924	30.256.801	269.717.302	200.453.433	16.805.887	743.343.985
2015	180.175.453	76.776.311	34.468.922	336.000.743	208.946.112	17.110.670	853.478.211
Σύνολο	1.942.566.380	846.938.222	374.616.234	1.916.934.397	1.692.329.568	360.047.831	7.133.432.632

Πίνακας 17. Οι τιμές του δείκτη RXCA για την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. Πηγή: Υπολογισμοί του συγγραφέα.

Έτος	ΔΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2000	0,0	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0
2001	0,0	3,4	0,8	0,0	1,4	0,0
2002	0,0	3,2	0,9	0,0	2,0	0,0
2003	0,0	5,2	0,2	0,0	0,1	0,0
2004	0,0	0,3	8,5	0,0	0,4	4,2
2005	0,0	0,1	17,4	0,0	0,1	0,0
2006	0,0	0,1	11,2	0,0	1,6	0,0
2007	0,0	0,1	17,7	0,0	0,2	0,0
2008	0,0	0,2	10,6	0,0	1,5	0,0
2009	0,0	0,0	11,7	0,0	1,8	0,0
2010	0,1	0,0	8,9	0,0	2,2	0,0
2011	0,0	0,0	12,5	0,0	0,8	0,0
2012	0,0	0,0	5,1	0,0	0,1	0,0
2013	0,0	0,1	7,0	0,0	0,0	17,0
2014	1,6	8,2	0,0	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	0,0	24,8	0,0	0,0	0,0
Μεταβολή	-100,00%	-100,00%	-	-	-	-
Ελάχιστο	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Μέγιστο	1,6	8,2	24,8	0,0	2,2	17,0
Μέσος όρος	0,1	1,6	8,6	0,0	0,8	2,0
Τυπική απόκλιση	0,39	2,59	7,35	0,00	0,83	4,81